

Locuinta Redactorului :
si
Cancelaria Redactiunii :
e in
Strat'a Morarilor Nr. 13.

Scrierile nefrancate nu se vora
prim decat numai de la coresponden-
tii regulari ai „Federatiunii“
Articoli tramsi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnal politiciu, literariu, comercialu si economicu.

Va esî Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demanet'a.

Invitare de prenumeratiune

la

FEDERATIUNEA

pre semestrulu II. (iul.—dec.) 1868.

Apropiantu-se semestrulu II. deschidemu prenumeratiune la diurnalul nostru, totu cu conditiunile, cari se vedu in fruntea lui, si rogâmu pre p. t. doritorii de a avea acestu diurnal, să binevoiesca a grabi cu prenumeratiunea, ca să ne potemu orienta de tempuriu in privint'a nrului exempliarilor.

Redactiunea.

Pest'a, ^{21 iunie} _{3 iunie} iuniu 1868.

Inregistraramu cu bucuria si in buna sperare interbelatiunea deputatilor romani adresata guvernului ungurescu in cestiunea de natiunalitate. — Cu bucuria, că-ci vediuramu, că deputatii nostri au fostu la innalzmea chiamârei loru, si in buna sperare, că ministeriulungurescu va dà unu respunsu multielementorii si cătu mai curendu vomu vedè acea cestiune pusa la ordinea dîlei in diet'a tierei. Intr'ace'a fiindcă a speră in dreptatea si fratieta unguresca, insenma a crede, că se voru plenă lucruri impossibili, n'am potutu de cătu să ne insclâmu si de asta data in sperarea amintita. Interbelatiunea intrebă de ministeriu: că are de cugetu a despune ca pana la *freu lui iuniu*, comisiunea respectiva să-si susterna raportul său? Acum suntemu in iuliu, si cinstituim ministeriul constituionalu ungurescu inca neci atât'a ră respunsu: că va respunde la acea interbelatiune. — La faptul acesta tragemu atentiunea, nu a ministeriului responsabile ungurescu, ci mai atât'a a acelor'a domni si frati, cari mai credu, că frati de la potere totu-si au ce-va simtiu de dreptate *faa cu noi*, si că ei, totu-si ni voiesca binele (!); si dup'ace'a treceau a mai constatâ si cu asta ocasiune inaintea onoratului publicu si a lumei, că guvernulungurescu amana deslegarea cestiunei natiunialitorii cu intentiunea cea mai pecatosă. Guvernulungurescu neconsidera totalminte cestiunea nostra. Guvernulungurescu nu scie, decât' asemenea guvernelor absolutistice din trecutu — a croi felu de felu de dâri si contributiuni pre spatele natiuniei nostre. Guvernulungurescu documenta prin faptele sale, că nutresce simtiemintele cele mai rêu voitorie pentru natiunea nostra. Guvernulungurescu ne represeste pre tota diu'a, prin faptele sale, că natiunea romane este in ochii lui ace'a, ce a fostu in ochii celor alalte guverne absolutistice, cari ne-au manatu d'intr'unu locu intr' altulu, fără de a recunoscere vre unu dreptu al natiunei nostre. Mai multu, guvernulungurescu constituionalu responsabile si nedependint, cum se numesce elu, nu recunoscce neci ace'a, ce au recunoscutu natiunei nostre guvernele absolute centralistice.

Corpulu legislativu alu Franciei a inceputu in 29 iun. discussiunea a supr'a bugetului. Nu va fi decât' un'a discussiune generale, carea se va estinde la tote patru ramurile budgetului si totu de una data la afacerea imprumutului. Caldur'a mare nu descungeza pre legalatori, doveda colonele „Moniteur“-ului, pline de discursurile loru. Dupa bugetu se voru trăta căte-va legi de interesu locale, si apoi corpulu legislativu va fi, nu se scie positivu, amenat suu disolvit. Ministrii astepta in acésta privintia una interbelatiune de la opusetiune carea inse, ea neconstitutive, se va respinge, avendu singuru imperatu

dreptulu de a decide a supr'a disolverei Camerelor si a supr'a alegerilor. Cabinetulu rusescu nu a facutu neci unu pasu cu privire la caletori'a in Orientu a principelui Napoleonu, imperatulu n'a potutu dura să scria principelui, ca să se abstiena de la ori-ce intreprindere politica.

Diet'a Ungariei.

Siedint'a casei deputatilor u din 1 iuliu.

Presedinte: Gajzágó; notariu: Csengeri; ministri: Lónyai, Wenckheim, Horváth, Gorove, Eötvös. Stoll adresa ministrului de finantie urmator'a interbelatiune.

1) Pote-se aproba avisarea unei sume de 7688 fl. pentru scopuri, pentru cari s'au rasipit preste 260,000 fl. fără nici unu resultatu?

2) Potu-se reptifica dispusetiunile, cari ingreneaza descoperirea si delaturarea intrelasârilor si abuzurilor oficiale?

3) Dupa ce s'a preliminatu in bugetu sum'a de 58,000 fl. pentru lucrâri idrotecnice, cari au constatuita pana acum 260,000—300,000 fl. fără nici unu folosu, facutu-s'a dispusetiună, ca prin spesele cele noue să se asigureze succesulu lucrârilor?

A dou'a interbelatiune a lui Stoll trateaza de nisice frecâri ale interbelantelui cu unu oficiant ministerialu; Stoll sustine, că a fostu calumniatu prin note secrete, si intreba, că „notele secrete“ unescu-se cu principiele unui guvern constituionalu?

Lónyay nega existint'a notelor secrete in ministeriul său, si demanda lui Stoll, să nu mai intrebuintieze atari expresioni in contr'a ministeriului. (Stoll e oficiant in ministeriul de finantie. R.) Csanády observa, că ministrul n'are dreptu a dà avârtisminte unui deputat; acésta e detorint'a presedintelui, Csanády provoca dara pre presiedinte, ca in casuri de acestea să indrumaze pre ministru la ordinea dîlei.

Acum voiesce să vorbesca Pap, dar căti-va deputati ceru, să se treaca la ordinea dîlei; ceialalti deputati inse nu vreun să abdica de cuventu, si asi se mai disputa vr'una ora, că să se treaca la ordinea dîlei său, pana ce se inchiaia incidentele prin votizare.

Simonyi intrepeleza despre tumultul din Félegyháza, si intreba:

1) De ore ce in Félegyháza s'a facutu intrebuintare de poterea militară si de arme, si s'a versat sange, cine si căti au cadiutu victimă?

2) Avutu-a ministrul scire despre tumultul de acolo, si ce dispusetiuni a facutu pentru împedirearea acelui-a?

Facutu-s'a arrestâri; cine s'a arrestat, din care causa, si pentru care vatemare a legii? Pentru ce arrestati nu s'au trasu naintea tribunalului?

4) Ordinatua regimulu investigatiunea despre intemplările din Félegyháza, si eventualu care e rezultatul investigatiunei?

Min. Wenckheim ascrie revoltele respetive prochiamatiunci lui Asztalos; prochiamatiunea nu s'a confiscat in tote locurile din malitia diregatorielor (frumosu testimoniu pentru diregatorie! R.) Afara de Asztalos si Madarász, si afara de condamnati din Félegyháza nu e nimene arrestat. (Va să dîca, afara de cei inchisi toti ceialalti sunt liberi. R.)

Simonyi nu e indestulit u acestu respunsu, si si-reserva dreptulu a face propunere.

Bobory provoca pre presiedinte, ca in privint'a acelor deputati, cari s'au alesu dupa denumirea loru de oficianti si nu si-au depus mandatele, să valideze conclusulu casei.

Deák propune in serisu, ca cas'a să-si esprime indestulirea cu respunsulu ministrului Wenckheim.

Simonyi propune, ca ministrul să substerna tote ordinatiunile si corespondintele, ce se referesc la intemplările din Félegyháza.

M. Horváth motiveza procederea guvernului.

Csanády asemenea procederea guvernului cu procederea lui Caraffa si Haynau: elu din parte-si aru propune, să se faca ministeriului procesu criminu, dar scie, că majoritatea loiala va respinge acésta propunere. (Tumultu.)

Besze partingesce procederea regimulu, pentru că lui nu-i trebuie Caraffa si Haynau, dar nici Hor'a si Closc'a.

Pretiula de Prenumeratiune :
Pre trei luni 4 fl. v. a.
Pre siese luni 7 fl. 50 cr.
Pre anul intregu 15 fl.

Pentru Romania :
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/
de anu, — și 1 galb. pre 1/4 de anu

Pentru Insertiuni :
10 cr. de linia, si 30 cr. taxa timbrei pentru fisele care publicatune separate. In Locul deschis
20 cr. de linia
Unu exempliaru costa 10 cr.

Ios. Hodosiu. Onorata casa, nu vreau cu asta ocasiune, nici să aprobu nici să desaprobu procedură guvernului, ce a urmatu in obiectul de sub discutiune, pentru că nefiindu actele puse pe măs'a casei, nu potu avea deplin'a cunoștința a lucrului; nu potu inse a nu observa — și acă inca me retiene de a me pronuncia in meritul obiectului — că deslucirile date de ministrul de interne si de celu de justicia sunt mance.

Deputatulu Simoni, candu a interpelat in afacerea de la Félegyháza, a disu, că primariul de acolo, candu a intrebuintat fortia in contr'a afirmativilor turbulatoria arestatu pe unul d'intre acel-a, si a disu: acesta trebe puscatu, era celealte puscature, slobodîti-le in aeru. Nici dlu ministrul de interne, nici celu de justicia, in privint'a acésta nu s'a dechiarat, n'a datu deslucire; asi dar' despre acă impregiuare, dupa mine forte momentosa, si unul si celalaltu a tacutu.

M'amu simtîtu detoriu a face acésta observare, in interesul securitatii personali. Ni-ar' placă, daca dnii ministri ar' dă deslucire si in privint'a asta.

Alta impregiuare pentru care amu luat cuventul este, că dlu deputatu Besze János, a facutu cu mare patosu asemenare intre Hori'a-Closc'a si intre Haynau, si a disu, că nu i trebe Hori'a si Closc'a, si nu-i trebe Haynau si inca nu sciu cine.

Omnis similitudo claudicat. Ca totu similitudinile, asiă si acésta claudica; si daca candu-va si unde-va s'a potutu aplică proverbii latinescu, asiă aci se poate aplică, fără ceea mai mica rezerva.

Cari au fostu antecedentiele revolutiunei lui Hori'a-Closc'a? si cari au fostu antecedentiele fusilărilor si furcărilor lui Haynau? (sgomotu, să audim.)

Scimu cu totii domniloru, care a fostu sortea tieranilor, — romani său unguri, — inainte de revolutiunea lui Hori'a. Poporul, adeveratii locuitori ai tierei, n'aveau nici patru, nici libertate personale; tote erau in manile domnilor; poporul era sclavu in tote privintiele, era adstrictu glebei, — era marfa, ce se potă vinde ca ori ce alta marfa in piatiu (sgomotu). Ce a fostu intentiunea lui Hori'a? A eliberat pe acestu poporu, a-i usioră sortea, ce acumu devenise ne-suportabile (sgomotu). Hori'a a fostu omul libertatii (sgomotu mare, contradicieri, se audim). Asi este, Hori'a a vrutu eliberarea poporului; nu asi Haynau.

Si cari au fostu antecedentiele actiunei acestui generalu, cu care dlu Besze aduce in comparare pe Hori'a si Closc'a?

Dvostra, domniloru, le sciti. Era libertatea magiara perfecta; elu dupa sugrumarea acestei libertati specifici magiari, a inceputu a fusilă, fară că elu să fie fostu fusilat; Hori'a n'a fusilat pe nimene, ci elu a fostu barbaramente sdrucit si omorit (sgomotu).

Me miru de dlu Besze, cumu de in locu de Hori'a si Closc'a nu si-a adusu aminte de Dozsa? Séu că acésta a fostu magiaru si nu romanu, si asiă a voită, ca provocarea lui să aiba mai mare efectu? S'a inselat. Eta asemenarea n'a fostu buna, si dumnilui ar face mai bine, daca asemenările le ar' cauta aiurea nu la romani (sgomotu).

Sigismundu Borlea. N'am voită să vorbescu la acestu objectu; inse d. deputatu, J. Besze, ca să facă mai mare furor, se provocă la Hori'a si Closc'a. Antevorbitoriu meu, i demonstrează in termini lamusiti deosebita intre Hori'a-Closc'a si Hajnau-Karaffa. Eu voiescu a mai reflectă la discursulu dnului Besze, că afacerea din cestiune s'a intemplat la Félegyháza, unde nu locuesc romani, că romani n'au pututu să iece parte in acea drama, — deci provocarea dlu deputatu la Hori'a si Closc'a nu are intielesu, si daca a voită să se provoche totu-si la nume istorice, era multu mai bine si mai corectu, daca se provocă la Dózsa, de-si vorberea lui, prin acésta provocare, nu cascigă atâtă-a efectu. E destulu de dorerosu, că cându vr'unu deputatu de careva natiunalitate memoră in vorbere sa atare faptu, de-si adeverat, care nu placea majoritatii, elu era suspiciunat, aceea ce n'a fostu neci decum bine si cu scopu: cătu de ratinabile pote să fie acésta procedere de provocare a dlu Besze, carea d'altmintre nu poate să produca decât' agitate, lasu să judece on. casa, fiindu convinsu, că una parte a casei va condamnă acésta procedura a lui J. Besze. D'in partea mea, eu rogu pre d. deputatu Besze, să se abstiena in venitoriu de la asemenea procedere provocatoria, său daca nu va pot, să cercă efectul vorbirei sale pre socotel'a natiunei sale si nu pre a altei natiuni.

Szász Károly, dice că n'ar' fi vorbitu daca

deputatulu Hodosiu n'ar' fi laudatu pe Hori'a si Cloșca; elu, dîce, că s'a scandalisatu audindu pe unu deputat alu tierei a laudă pe Hori'a si Cloșca in camera d'in Pest'a.

Hodosiu (câtra Szász) ti-stâ in voia a te scandalisă, daca te poti scandalisa si de adeveru.

Dobržansky apera pre Hodosiu.

La votizare se primesce propunerea lui Deák.

Lónya y propune, ca și-ulu 7 d'in legea de competitie să se elimineze de totu. Se primesce si se inchiaia siedint'a.

Siedint'a casei deputatiloru de la 2 iuliu.

Presedinte: Gajzágó; notariu Emer. Csenegery.

Dupa autenticarea procesului verbale, presedinte presinta esibitele.

Alesandru Gubody interpeleza ministeriulu in privint'a desdaunârci comunitâtiloru privilegiate d'inainte de 1848. Interpelatiunea se va dà ministriului respectivu.

Ign. Nagy presinta una petitiune pentru ca calea ferata de la Györ-Grácz să se indrepte câtra Sîmleu. Se indrumea la comisiunea căiloru ferate.

Carol Babory presinta in serisu unu projectu de decisiune, in intielesulu carui-a deputatulu, denumit in deregatoria, să-si perda calitatea de deputatu.

Presedinte: Decisiunea casei este „se va astepta de la fia-care deputatu.“ Eu cred, că nu este neci una indoiala, că fia-care membru alu casei va implement sub greutatea acestei obligatiuni morali, acea ce detoresce onoratei case. Cred, că d. interpelante va fi multumit cu acesta declaratiune (Aprobare.)

Ferdinand Zichy, raportoru alu comisiunii III, ceterse opiniunea separata a acestei sectiuni, relativa la projectul de lege a supr'a darei de pamant. Se va tipari si distribui. In siedint'a de sambeta se va luă sub desbatere de odata cu projectul de lege memorata.

S'a cetiu a trei-a ora projectul de lege referitoriu la competitie de timbre si tacse, si s'a votat definitivu.

Raporturile si opiniunile comisiunii petitiunarie fura adoptate cu putine observatiuni.

Mane nu se va tienă siedintia. Sambata, la 10 ore a. m., se va incepe discussiunea a supr'a projectelor de legi relative la darea directa.

S. Coron'a Ungariei e d'in eredire romana.

(A se vedè nr. Fed. 61, 62, 63, 67, 68 si 69.)

Cei mai nedumeriti inimici ai resaritului au fostu bulgarii cu slavonii si avarii la Dunare, maurii, persii si arabi d'in Asie si Africă, noi inse aici ne vomu ocupă numai de poporele acele, cu cari au avutu de a face strabunii nostri dupa dilele lui Iustinianu, si mai antâi, să stâmu de vorba cu avari, apoi cu roiu slaviloru.

Avari, popor d'in ras'a familiei de „Uralu“, descalecandu d'in Asie pre la anii 564, s'a inceputu in Daci'a lui Trajanu, pre ruinele Gepidiloru, cari sfarmasera remasitile huniloru. Dupa ce au superat a deseozi provinciele imperiului resaritenu, in fine s'a assediatus in Panonia, desiertata prin longobardi.

De la trecerea Avariloru preste Dunare in Panonia incepe a licură istoria natuunale romana, nebusita prin seclii amari si jugulu crudele gotie, hunicu, gepidu si avaru, pentru că desiertandu-se atunci Daci'a de inundatori, poporul postatu in sinulu scumpu alu Carpatiloru, scutulu romanismului inca si pentru timpuri venitorie, a scoboritu si la siesuri, si cu incetulu s'a organisatu in provincie cu principi monarcici.

Dupa nimicirea totale a Avariloru prin Carolu celu Mare, imperiulu de la apusu, principatele romane, aparu cu totulu nedependinte, (in secl. VIII), dolorere inse că natura (pusetiunea topografica), conformu timpuriloru grele a ineurisniloru, a despartit pre fii lui Traianu d'in Daci'a superiora in trei principate, fără legatura mai strinsa, a Bihorului, a Transilvaniei si a Temisianei, inse cum că romanii si-au conservat unu felu de autonomia politica sub toti inundatorii timpuriloru de migratiune, a fara de alte arguminte, avisam la cart'a generale a Europei d'in secl. VIII, pre candu inca neci nu trecuse era avarii in Panonia, unde in totu regatulu avariloru, numai romanii figureaza expresu ca poporu, sub numirea vechia natuunale Romanii (Vlachi numai mai tardiu). (Vedi Historisch-Geographischer Atlas von Dr. J. Valerius Kutschit, Nro XVI si XIX.) Atare autoomia si-au conservat romanii chiaru si sub principii feroci unguri, precum si sub regii arpadiani, pâna sub dinastiile miste. A se vedè d'in acestu respectu Ist. Rom., de A. Treb. Laurianu, pag. 243.

Deci asiè virtutea romana strabuna „et facere et pati“ plantata de pre colnicii Alpiloru, si d'intre piscurile Apenniloru, in sinulu Carpatiloru, si la undele Dunarei, dupa ce a petrecut la mediuine, ori la mormentu „ordele inundatorie, — dupa atâti-a secli amari si grei de suferintie, si-au revindecatu inca odata libertatea si autonomia pamantului patriei romane, a Daciei lui Traianu.“

Seclul alu VIII-lea si alu IX-lea, pâna la dieciul celu d'in urma, au fostu seninu si prosperu, ca si ceriulu dupa furtune grele, geniulu, sorele Daciei apareau mai lucitoriu in orisonulu nou alu libertati, dupa noptea lunga a aservirei, colnicii, dedati a refrange ecoului bacinelor de batalia, acum resuau „doine“; vaile si campiele, scaldate in paraie de sange, acum apareau preserate cu flori albe a le paceti si linisici, cu unu cuventu, totulu apareau, ca si cum ar' fi fostu treeutu dîlele de proba preste fii lui Traianu, ca-si cum Asia nu ar' mai fi avendu de a emite d'in sinulu seu feru si focu, morte si perire a supr'a civilisatiunei europene, ca-si cum s'ar' fi fostu golitul pâaa in fundu pocalulu letale alu migratiunei poporeloru, — nu Domne! in cart'a destinelor eră insematu altu ce-va, eră insemnata scen'a a cinci-a d'in dram'a istorica natuunale, de candu ca liuse cortin'a sub Aurelianu.

Spre finca seculului alu IX-lea (884. d. Cr.) se radică de la resaritul, va se dîea de la fluviul Danais (Tanais, Don), ori de sub polele muntiloru Uralici, ori de pre la marca Caspica, fluviul Atelu seu Volga, seu chiaru d'in Asia centrala (pentru că pâna in tempii aminîti nu se dau date securi istorice) unu noru greu in orisonulu Daciei, se radică unu popor nomadicu, necunoscutu inca in lume, d'in famili'a schito-hunica, si acestu-a a fostu poporul unugrescu; cu care traieram de pre atunci multe dile bune, vremu să dicemai multu reale.

Ungurii nu s'a radicatu de a casa de voia buna, ci necesitati prin giurstâri, pre atunci poporele feroci a le Asiei (Asia centrala si M. noptienia), ne avendu nici chiaru idea de dreptulu gîntiloru, se inbuldau unele pre altele, rapindu si taiandu fără indurare; asiè, intre altele, Uzii sau inbulditu pre Pacinaciti (Petschenegi, Besenyók), acesti-a, treindu Volga, se rapedîra a supra Unguriloru.

Ungurii, stritoriti atunci d'in taniaiurile (tanyák) stramosiesci, iabarcara in foli, si treeura in drept'a apei Donu, descalecandu in asiè numit'a campia „Lebedia“ (asta-di Podolia si Ucrani'a), unde predomiñia poporulu Chazaru.

Chazarii dedera unguriloru ala postu, ca se intaresca cu ei, multu mai virtosu in contr'a veciniloru nelinisciti Uzi, si pacinaciti; decâtua multiamita buna de acelui adaptostu, daca te posteza in gura inimiciloru, de frica carorua o tulisi de a casa, deci asiè ungrui nostrii, dupa trei ani de suferintie, mai trecu d'in Lebedia preste una apa, preste Dunapru, incoce cătra noi, si se asiediara in una parte a Besarabiei si Moldavici de asta-di, pâna la gurile Dunarei (in Atelenzu).

Aici cei siepte voivodi unguresci, necesitati pentru esistintia, si la suatulu chanului Chazariloru, pasîra la una legatintua mai strinsa, alegundu-si principie pre belicosulu Arpadu, fiului eslu mai respectatutu a lui Almu (Almos). Principele alesu, fu ralicateu a supr'a scutului, dupa datina chazara, si legătint'a sa ratificatu prin sange, deschiliendu-si ficare vinele braciului, pentru a seurge sange in vasulu suntu comunu. (Atare actu diplomaticu e celu mai evidinte argumentu despre ferocitatea cutarui-a poporu).

Pre cum Lebedia, asiè nici tier'a Dunaprului, Dunastrului si a Prutului nu a fostu pentru ungrui espatriati mai manosa.

Leone alu VI-lea, imperatulu Romaniloru de la Bisantiu, era pre acestu tempu incurcatu in lupte sangerose cu Simeone, rege alu statului federatu Romanu-Bulgariu in drept'a Dunarei inferioare. (Va se dîea Federatiunea poporeloru in orientulu Europei, in coint'a asuprioriloru dela tiermurii Traciei (asta-di Turcii), pre cum si in contr'a inundatoriloru d'in ambele Sarmatie, europea si asiatica (asta-di frica in muscalu) si vechia in istoria, mai vechia de cătu ungrui ea atari.) Armatele imperatesci furasfamate, Chazarii aliatii, cuprinsi si rusinati, tainindu-se nasurile.

Atât'a batjocura a infuriatu pre Leone, deci a cautatu la midiloco de resbuna.

Scleru, duce imparatescu, descalecă la gurile Dunarei incarcatul de donuri stralucite orientali (stralucirea si asta-di le mai place ungriloru), ca se indulcesca pre ungrui d'in colo — aparuti de curendu in tre popore — in contr'a regatului federatru din coce a lui Simeone, (rege romanu de sange).

Ducii ungriloru Arpadu si Cusanu, profitandu de ocasiune, tramisera mana armata preste Dunare si sub conducerea lui Liuntica, fiulu lui Arpadu, ata-

cara pre Simeone de la spate, pana candu imperiul au operat d'in alte părți cu flot'a marina, si cu armata de pre uscatu. Astfelii regele Simeone, strințratu d'in tote părțile, s'a datu langa Durostoru, capu plecatu, legandu pace cu bisantinii.

Acum a fostu rondulu pre Romanii (Aurelianu) si Bulgarii federatii, ca se-si resbune a supr'a veciniloru periculosi, a ungriloru. Deci si-aruncara ochii a supr'a Pacinacitiloru, inimici vechi ai Ungariloru, si facundu legatura, navalira d'in dosu si d'in facia, a supr'a taniaiuriloru ungriloru, chiaru atunci, candu acesti-a erau distras in frunte cu Arpadu in contra slavilor de spre m.-nopte; betranulu Almasiu, judele Liuntica, tote ostile remasera a casa, nevestele si copii cadiura mai mare parte de armele resbunatorii ale regelui Simeone si a le Pacinacitiloru (Besenyók). Cei remasi in vietia, se stracurara in desulu Carpatiloru de indemană, si de la acestii-a, precum si de la nescari franture de popore sarmate, aliate cu umbrase dateza inceputulu Secuiloru d'in Ardelu (889, d. Cr.) (Cumea scriitorii bisantini; vorbindu despre poporele d'in ambe rîpale Dunarei, si d'intre Carpati, le insiră si cu numele, precum la locul respectiv, asiè si cu alte date, era de Romani, ca „de atari“, tacu tacerea pescului, si mai bine i supranumescu: Bulgari si mesi (pre Aurelianidi) de la tiera, ori de la poporul atunci precumpenitoriu politice; Gepidi Pacinaciti, Cumani, etc, (pre Traianidi) sub firme poporeloru predominitorie d'in candu in candu, — vi fi pricependu ori-care istoricu „de fondu“, adica care scie ceti si intre sîre, pricepe geniulu poporeloru respective, adica insa-si natura lucrului; ba, vezi Domne, bisantinii voru si predanu numele gloriosu de „Romanu“ pre colonistii resipiti in noianulu poporeloru barbare, atunci candu ei se tenu si se numescu si cu dreptulu pre sine „de Romanii“ ma chiaru si imperatorii loru, inca si dupa perioada precumpenirei limbei grecesci la curte, si mai târziu in oficiu, pre totu unde se chiamă cu mandria: ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΡΩΜΑΙΩΝ, Imperatulu Romaniloru; da vedi asiè li-a placut a usurpă numele de „Romanu“ inca si la toti cesarii apusului, cu tote ei au fostu ori si ce, numai romani (de sange) nu; pre colonistii acei-a cari, dupa giurstârile politice, au statu adesu incinsu in arme, aliatii cu Bulgarii, ca mai aprigi inimici ai bisantiniloru asupotori; apoi ce se te mai miri, se luam exemplu de a casa, cati secli amari ni-am luptat si noi alaturea cu ungrui in contra turciloru si tatariloru, apoi venitul-i-a minte istoricilor a ne aminti si pre noi? Nici de popana. Cu tote aceste-a nime inca nici dlu Röslér, nu va potă argumenta fia cătu de „scepticu“, că nu am fi esistandu in rendu in lume cu ungrui.

Luanu Arpadu si ai se-i scirea fatală, desesperat de a-si mai revinătă patria perduta, deci plecară spre Galitia mai incolo cu una casa. Rusii, slabii si angurii, au primitu pre ungrui mai multu cu daruri de cătu cu arme, ma numai se scape de ei; li-au dată cîteva mii de armati, de povetuitori, pre cum si informatiune detaliata despre poporele d'in cîteva de Carpati, si asiè Arpadu cu ungrui se-i amulu 889 d. Cr., urcandu-se preste muntii Berghului de asta-di, cu mare greutate si frica, — ca si tote poporele asiatice de la campia — (rusi galicii le premergeau, facandu-le rarise in padure si cale mai neteda) a descalecatu numai de cătu la Monastru.

(Va urmă.)

Despre sinode, cu privire la Romanii gr. catolici.

I.

„Unde sunt doi său trei adunati in mele meu, acolo sun eu in midiloci loru.“ Mat. 18, 20.

A serie la noi Romanii uniti asta-di despre sinele, e lucru si greu si usioru. Sentintia paradoxă acestă dară alevrata. Pentru că într-o epoca de transiune atâtă de invalidita, buna-ora cumu e si cesa in carea ne aflăm noi cetătanii marelui imperiu austriac in presinte, candu abie rupseram cu trecentulu absolutisticu; candu parerile in privintia orice intrebatiune, fia generale fia mai particulară si-lau asiè dîcundu in capete; candu in deosebita se atinge de tem'a nostra si de alte afaceri eclesiastice, multe aume sunt asiè de usioru, prepitorie asiè de timide, ca nu cum-va intre aceste spasmuri de constituiunismu se se stracore care-va cleminte straine in venerand'a constitutiune stravechia a besericiei intre atari impregiurări a vre a disertă despre un institutu besericescu omogenu cu regimulu reprezentativu civilu; intre astfelii de greutăți a-ti cumpări si cumpăta cumu se cade prea aluncosulu condeiu; intre atâti scopuli de ferită, a avea totu-si tare propusu, de a nu te lasă se fii sedusu prin nemicu, de a nu te abate pre nici unu minutu d'in calea cesa de repta a adeverului: astă e cu nepotintia, se nu-ți para pre o clipita lucrulu circuleu, se nu te pună pre cugete. Pre cătu ince te spaimanta laturea acesta si iconei, pre atât'a te imbarbateza ceealalta. Căci dacă scriitoriu are se tracteze despre unu obiectu, care

candu l'ai rostitu, ai rostitu sum'a aspiratiunilor cu-tui poporu, fire-aru acele pre terenu politicu ori besericescu, si care a devenit ca acele parole si de-vise, ce in decursulu istoriei citim, ca au electrisatu si tienutu orecum in fiori epoce si popore intregi: atunci problem'a i este nu pucinu usiorata, fiindu din capulu locului asiguratu despre interesarea cititorilor, fara ca se aiba lipsa de a portà tare multa grige de inflorilarea si impenarea stilistica a materiei de sine atragatorie.

Si, de c iertatu a asemenea lucrurile mici cu ale mari, intrebâmu: cine nu scie, ca la Romanii gr. at de cîti-va ani incoce in privint'a besericesca, si-adele astisiderea ajunsera a fi parol'a dîlei? Dar mai care altu cuventu si-aru fi si potutu si si-aru pe d'insii, cu privire la starea cea de adi nemicu si pucinu decâtua infloritoria a besericei loru, a-si spică evintesint'a doririlor sale?

Chiaru alu doisprediecele anu decurge, decan-d'in grati'a imperatesca, prin bul'a ponteficelui IX. d'in 26 Noembre 1853, se restaurâ metropoli-romana gr. c. a Albei-Iulie. Ea reinvia ca o fe-nie d'in mormentulu seu, intru care dupa dîsa ne-motorului Sincai o astrucasera candu cu stramuta-na resiedintiei archiepiscopesci la Fagarasiu si dupa la Blasius; reinvia intre aplausele de bucuria a credintosilor sîi, ba cutediamu a dîce, ca a totu-ru Romanilor; ca-ci daca unirea besericesca a doru episcopie romane, de la Blasius si Oradea a avut o inriurintia asià de binefacutoria si mantui-teria asupr'a natiunei intregi, precum acésta nepar-titor'a Clio tractaudu odata despre epoch'a de rege-nere a poporului romanu, credemu, nu o va constata; cumu se nu se fia semitîtu totu sufletulu romanescu indreptatîtu a accepta de la o metropolia cu tei eparchie sufragane totu asemenei frupte, numai a graindu cu scriptur'a (Luc. 8, 20.), iut'r'o mesura mai buna si mai indesata?

De sine se intielege, ca conditiunea dulciloru jasuni, ce si-o punea fia-cine in sufletulu seu, era de vedè nou'a provincia besericesca, inainte de tote, spucandu-se cu mani cu petiore de organisarea sa propria cîtu mai afundu tajatoria; fiindu ca de la nu corpu neorganicu, de la o societate desorganiza-ta necumu alta ceea, dara nici macaru miscare, nici semnu de vietia nu pote omulu pre dreptu as-cepta.

O astfelu de organisa-tiune nu fara temei se relia, ca se va face pre basea sinodala si se va iu-ze, de unde trebue inceputa, adica cu sinodu. Nu fara temei d'isera-mu, ca-ci asià aducea cu sine firea importantia lucrului, si asià pretindea stravechi'a rasa — dorere, de mai multe dicenie esita d'in tota — a besericei romane d'in Ardelu si părtilor prenute.

S'fimu bine intielesi: noi apelandu la pracs'a cumu laudata a besericei nostre, temeiul acest'a nu vomu a-lu specialisà asià de tare si a-lu aserie și de eschisivu, numai besericei romane gr. c., atu cu acésta se nedreptatîmu beseric'a universală, beseric'a lui Christosu nice candu nu s'a inchis-tu in privint'a acésta a altoru felu de principie; beseric'a catolica seu universală in totu tempulu si-a dusu a minte de insemnatele cuvinte ale Mantuitorului: Unde veti fi doi seu trei adunati in numele meu, acolo voi fi eu in midiu loculu vostru. Beserica universală a sciutu, a fostu convinsa totdeun'a, precum ca jace in natur'a referintelor omenesci, si prin svatuire comuna asupr'a afacerilor publice, se aprofundeza mai bine, prin ce se castiga pri-mi intemeiate si mai sanetose, buna'ntielegere, intre medularii societătii respective sporesce, auctiunite ori căroru decisiuni urmante in chipulu acea cresce, in fine tote conditiunile ordinei in socie-te si a priu-ri ei nespusu se intarescu. Si acésta ia a conservaturilor comune, ce cuprindea in sine imburele de atât'a bine, beseric'a lui Christosu in-ta de la leganulu seu, o a primitu in constitutiunea, si amesuratu acelei intrebatunile sale vitali-rii ce alte trebi mai momentose nici cîndu nu deslegatu si aplanatu altcunum si altunde, decâtua contielegere imprumutata si in sind'e, au ecume-rii in particolare. Mai multu: ide'a, seu mai bine invingerea aceea despre folosulu si lips'a conserva-torului comune, cu tempu, intr' atât'a se prefacu in culu si sangele crestina-tatei intregi, cîtu sinodele priviu, ca organulu de capetenia, ca arteria de nîte in organismulu besericei.

Spre demustrare nu voru strică cîte-va exemple. In sec. X., episcopulu italicu, Atone d'in Vercele (in Spicilegium Lucae Dacherii, tom. I. cap. 23.) firma, ca tota peirea si disolutiunea disciplinei be-sericesci se trage d'in „lnea preotiloru, cari despre-ndu canonele nu grigescu, ca spre indreptarea bravuriloru besericesci, se se adune sinode.“ Era sp. Aleandru VII. (in constit. 20. §. 8.) dîce, cum „spre inaintarea binelui poporeloru si stabilirea disciplinei cei vecchi, cumu si spre a dobendu de la medieu pace principiloru catolici, nemicu nu mai acomodatu, ca des'a marturisire a pecate-

loru si tienerea de sinode.“ Asemenea: „Mantuirea besericei, — dîce sinodulu d'in Coloni'a d'in a. 1549 (tit. de celebr. synod. cap. 1.) — spaim'a inimicilor ei si intărirea credintiei catolice sunt sinodele, pre cari forte bine le-amu potè numi si nervii corpului besericei. Ca precum corpulu omenescu, lipsinduse de nervi, se descompune, asa si ordinea besericesca, negriginduse sinodele se destrama.“ Era sinodele mai noue fara exceptiune nu sunt in acestu respectu alta, decâtua echu fidelu alu celoru d'in vechime.

Eca dara isvorulu a tota disordinea in beserica! Eca radecin'a cea sporitoria de retele, cari impiedeca inaintarea si inflorirea nostra besericesca, si sub greutatea carorū gema beseric'a rom. unita, in butulu reinfintiatei metropolie si in butulu toturorū impre-giurărilorū politice ale patriei, pentru noi Romanii asta-di neasemenatu mai favoritorie decâtua in tempii antemartiali! Eca, repetîmu inca odata, de ce dorescu Romanii uniti cu neastemperu, de ce suna ro-gatiunea loru de tote dîlele: sinodu numai si éra-si sinodu!

E bine; dara cine nu vre, — audîmu dicundune unii camu descuragiati, — cine nu doresce d'in totu sufletulu si d'in tota anim'a, ca se se adune sinodu? Au nu se fecera d'in partea maritului ordinariatu metropolitanu in treb'a acésta planuri preste planuri si incercari preste incercari? Ci sciti bine, ca cele planuri frumose, cîndu aura se treca prin fatal'a strintore a Scilei si Caribdei (in voire a regimului si a Romei de a conchiamă sinodu), patră naufragiu si sperîrile nostre magulitorie ne insielara amaru. Altii era se paru asià de multiamiti cu cursulu dedatul alu trebiloru, cu esaminatorii pro-sinodali in locu de sinodali si alte lucruri pro si contra-sinodali, in cîtu despre lips'a, cu atâtua mai pucinu despre vre-o indeitori de a con voca si nodul si protopopeșcu. Apoi apere ceriulu, ca nu cum-va se te iec gur'a pre d'inainte si se amintesci unor d'in nu mai sciu care ceta, despre par-teciparea baremu cîtu de restrinsa a laiciloru la sinode; ca-ci in estu casu mai curendu te voru tieni de unu mandarinu venit u de curenda d'in vre-o pago la Indiana, seu de unu urmatoriu alu marelui Profetu, seu de nu mai sciu ce, numu de crestinu catolicu nu. Spre completarea confusiunei babilonice in urma se ivira, ca corolariu, inca si sinodele micste?

Trebue-ne ore mai eclatantu testimoniu, decâtua care-lu dau este pareri estreme despre aceea, cîtu de pucinu ne cunoscemu noi pre noi si noi intre noi? Ce mirare apoi, daca necunoscerea de sine, acestu inceputa a tota reutatea, precum o numesce s. Bernardo, acésta mama fruptifera de rele fara numeru, produse intre flii de unu sange si o credintia nein-credere, recela, frecâri si alte cîte si mai cîte lucruri neplacute!

Flamendulu pane visedia. Intre Romanii gr. catolici inca se latiesce d'in candu in candu faim'a amagitoria, cumcă ba adi ba mane, numai ce vomu se capetâmu sinodu! si faim'a acésta se intaresce pre dî ce merge, prin cele ce urmara si urmeza pre la di-casteriele cele innalte, dupa pasii facuti in privint'a acésta la nuntiatur'a papale d'in Vien'a, de cîtra cei cinci senatori imperiali romani de confesiunea gr. c. in lun'a lui martiu. Fia, ca dulcea speme se nu ne insile si de astadata! Cu mici cu mari ne-amu gratulà la unu atare evenimentu. Si chiaru in suposito-lu acestui-a credimum, ca in giurîstările nostre de facia nu va fi fara ore-care interesu si folosu, daca in cele urmatorie, — neavendu nice decâtua scopu de a ne intinde prea departe, espunendu cum-va obiectul anuntiatu in titlu d'in tote părtilor sistematicesce si tienentu estmodu prelegeri formal, — intr'unu ciclu de cîti-va articli ne vomu aruncă numai nescari in-trebâri de soiulu celoru cinci pareri de susu, si ne vomu nesu a respunde la ele, — sine ira et studio.

(Va urmă).

Oradea-Mare, 27 iuniu 1868.

Justitia magiara.

Gaudium est miseris socios habuisse dolorum. Fratele slavu Vlkovits (vedi Feder. nr. 88) se pota mangaià, ca nu numai pre la ei printre slavi, ci si pre aicia printre romani ne impartesmu de binecuvantările si darurile constituionei magiare. (!) Ve raportezu una fapta. Petric'a Galea de la Forosigiu, in dominec'a trecuta, dupa a media-di, fu intempinatu la una cărcima de unu persecutoru, acestu-a lu prinse, lu batu, lu calcâ cu calulu, lu maltratâ pana-lu lasâ in gur'a mortii, apoi vediendu, ca nu are vietia, lu ascunse intre spini se mora acolo, neobservatu de nimene; in se bietulu au avutu inca atât'a potere, cîtu s'a trasu d'in spini la marginea drumului, unde astandu-lu caletorii, acestor'a a spusu, ca elu more d'in batai'a persecutorei; ast'a a fostu luni, — marti apoi a si morit. Dnii si magiari si constitu-tiunali voru dîce, pentru faptele unui servitoru

nu potemu inculpa institutiunea; in se spunemu fran-cu in fati'a lumiei, ca acesti servitori inventia de la prepusii loru, de la Comisarii de securitate, tote cru-dimile cari numai le pote inventa malit'a omenescu.

Noi nu aperâmu pre cei vinovati, ei trebuie se-si capete pedeps'a; in se pentru ca sunt peccatosi, nu trebuie se-si desbracâmu de demnitatea omenescu. In constituionea nostra in se se intempla asa, ca-ci audîmu in tota diu'a esempe nenumerate, cum comisariulu de securitate de ici si de coela, lega pre invinovatiti, i face botu, li intinde manele preste genunchi apoi baga unu batiu printre mane si genunchi si asie i face ghemu; i lega cu sfora de doare degete si i acacia la grinda, ma i lega de peru la grinda si asie i tienu, pîna ce marturisescu, de unde apoi urmeza, ca „mentietur, qui ferre poterit, mentietur, qui ferre non poterit. Aceste potu trece, ca-ci le facu omeni constituionali, apoi daca se facu mai alesu „ad maiorem magiarorum gloriam“ este meritu. Vedeti, fratilor magiari, de aste nu s'aru mira principale Napoleonu, fara ca in cottulu Aradului nu inventia copili romani si serbi pre Petöfy si literatur'a magiara, de ace'a s'a miratu forte; se ve fia de folosu, vult mundus decipi, decipiatu ergo. . . .

In caus'a compo-sorilor de la Borodu s'a efectu-putu eri, adeca in 26 iuniu, secuestrulu ordinatu de comitat, cu bratiu armatu (brachiul). Inca n'am audîtu cele decurse, in se cu multiamire potemu inregistrâ, ca pre cum se aude, ministrulu justitiei in dî-lele aceste a sistatu si secuestrulu si brachiul, si ca ordinatiunea in asta privintia sosescu asta-di, seu mane. — Nu scim u ore a totu-potintele Comitat, dupa ce si-a efectu-putu voint'a, cede-va, si repune-va pre compo-sori in drepturile loru, in intielesulu ordinatiunei ministeriale, ca-ci pre aici sunt si de acele pareri, ca ministeriulu n'are nici unu amestecu in procedur'a interna a comitatului, apoi caus'a Borodanilor o potu botezà de o causa interna comitatense. Vomu vedè si referă la tempulu seu.

Cor.

ROMANIA.

Presedinti'a adunarei dep. Romaniei.

Adunarea deputatilor redeschisa dupa vacan-tie serbatorilor Pascelor, la 20 aprilie 1868, pa-na la 10 iuniu curentu, candu s'a inchis, a discutatu si votatu proiectele de legi urmatorie:

1. Proiectu de lege, pentru a se autorisà guver-nulu, ca prin midiocele ce va crede mai nemerite, se asigure comunicatiunile postelor in tota tier'a, pana la 1 iuniu 1869.

2. Idem pentru politia rurala.

3. Idem pentru aprobarea contractului inchia-tu de d. ministru de resbelu, cu d. Thiebaut, pen-tru furnitur'a panei garnisonei d'in Bucuresci.

4. Idem pentru admisiunea temporaria si pentru transitulu cerealelor straine.

5. Idem pentru schimbul locurilor, proprieta-te eforiei spitalelor civile d'in Bucuresci, dreptu altu locu alu dlui Lazaru Calenderoglu.

6. Idem pentru evaluarea d'in nuou a venitului proprietatilor fonciare.

7. Idem pentru indestularea unor supusi rusi, in pretensiunea pornta de ei, pentru materialele des-fintatelor forteretie, Chilia si Ismail.

8. Idem pentru concederea construirii unui resou de cai ferate in Romania.

9. Proiectu de lege pentru eliberarea cu despa-gubire a locuitorilor, d'in tîrgulu Husi pe locurile posedate de dinsii cu embaticuri si alte diferite inga-giamente.

10. Idem pentru organizarea poterei armate in Romania cu amendamentele propuse de Senatu.

11. Idem pentru ficsarea cailor mari natiunale si cailor judetiane.

12. Idem pentru aprobarea contractului inchia-tu de d. ministru de resbelu, cu d. Fougères, pen-tru angajarea sa ca instructore alu flotile romane.

13. Idem pentru a se chiamà d'in clas'a anului 1868 unu contingentu de 10,000 omeni.

11. proiecte de legi pentru acordarea de diverse credite la deosebite ministerie.

1 propunere pentru a se accorda ministeriului de finacie unu creditu de lei noui 500,000, pentru facerea de moneda de argintu si asiediarea unui sta-bilimentu de tajatu bani.

25 Proiecte de lege, in totalu.

Osebitu de acésta s'a cercetatu si validatul deputurile la pensiune a 101 persone, dupa 10 rapor-turi ale comisiunei de pensiuni.

S'a acordat 2 indigenate.

S'a luat conclusioni a supr'a 2 raporturi ale comisiunei de petitiuni.

Vice-presedintre.

G. Arghiropolu.

Ce este Senatulu?*Una Superficatiune Constitutiunale.*

(Urmare.)

II.

Guvernulu constitutiunale, s'a dîsu, a esită d'in padurile anticei Germanie. Ver-care i-a fostu originea si form'a lui primitiva, este de ajunsu pentru momentu a constată, că in Europa' continentale lu-gasim mai de tempuriu stabilitu si desvoltatu in Aragoni'a, care in realitate era o republika, cu unu rege in capulu Statului. *) Dejia pe la incepulum secolului XIII. stările (les etats) Aragoniei, compuse de nobletia, care in cea mai mare parte era de vitia germana (Goti), clerulu si orasiele erau represintate la adunantia Cortesilor si formau marele consiliu alu natiunii. Totu astă cu incetulu, secesive, s'a desvoltatu si in restulu Continentalui. Tier'a inse clasica a constitutiunismului a fostu Anglia'. Aici libertăatile politice si sociali, nu numai că s'a desvoltatu mai de tempuriu, dara inca s'a stabilitu intr'unu modu permaninte si duredia pana in dîlele noastre. De aceea toti publicistii, toti constitutiunalistii, toti barbatii politici, cari au lucratu pentru ca să introduca in patri'a loru unu regimine liberale, reprezentativu, au luat totu de-una Anglia' direptu modelu. Unii a nume, altii fără să o numesca, unii cu buna sciintia, altii pot numai sub impresiunea suvenirilor de studie si fără a le pute asemna o origine determinata, toti ince ca unu, numai in diferite tonuri in diferite nuante, au reprobusu, cu mai multa său mai putina exactitudine, tabloul constituuii angle. Dar'apoi in Anglia' sunt doue Camere; Anglia' este o tiera libera si constitutiunale. De aici conclusiunea a fostu gata: unu regimine constitutiunale nu poate subsiste fără doue camere.

Nu ne propunem a intemeia si justifică aici acăstă propusetiune. Ver-care si a datu atentiuunea cătu-si de pucinu studiilor politice, ne va dă direptate, recunoscundu, că amu inaintatu numai unu adeveru: Nu dora, că sisteme reprezentative nu s'ar fi intempinandu si in alte Staturi. Tote Staturile Germaniei, mai cu sema Prussi'a si Austri'a, se bucură de acăstă institutiune: Si inca ea nu este noua, că-ci datedia de la asediarea imperiului. Dejia in secolul XIII, in Francia'; in secolul XIII si XIV in Germania', orasiele preludandu la marea revolutiune d'in 1789, au corutu, să fia admise la consilie coronei, ca una a troi'a stare pe lunga nobletia si cleru. In Portugali'a inca la anul 1143, candu a fostu prochiamatu la Lamego Alfonsu I, rege, cele trei stări erau recunoscute si immunităatile loru politice, cadiute ore-cum de atunci incoce, au fostu renoite la inaltiarea casei Braganciei, pre tronulu Portugaliei (1641). Cum dara s'a intemplatu, că omenii, punendu la uitare ceea ce avea immediate sub ochi, au alergat la exemplulu unei tiere straine? Care a fostu cuventulu, că publicistii si politicii liberali, desturnandu-si vederile de la institutiunile patriei loru, au preconisatu cu atât'a caldura, au cautatu cu unu neobositu zel, să propage principiile admise si consecrate printre indelunga practica in Anglia'? Barbatii luminiati, cari scieu prè bine, că institutiunile politice, că legislatiunile cresc pre pamantulu fia-cărui a poporul si nu se transplanta numai ca arborii unei pepinarie, in locu de a cauta să desvolte regiminele parlamentarie d'in elementele dejia afliatorie in fia-care tiera, au propusu, să arunce aceste elemente afara, claiu preste gramada, si să adopte, să imbratissida doctrinele traduse in practica a Angliilor.

Acăstă punere in poumbara a datinelor strabune, acăstă uitare care mergea pana la despretiu, acestu tributu de veneratiune ce se platea institutelor insularie si preferinti'a ce li se accordă inaintea celor natiunali, se splica cu tote acese-a, si se justifica. Institutiunile parlamentarie si reprezentative, au luat nascere si au aparutu in Europa' continentale totu una data ca si in Anglia', daca nu pre alocuri si mai inainte, ele au fostu aduse de invasiunea poporelor germane si ore-cum resultatulu asediarii regiminelui feudal. Cu tote acese-a, in contininte, formatiunea marilor armate permanenti, resultatu, a neincetatorilor resbele, cari au pustiit Europa'; crescerea peste rescole a poterii regie si nemarginita centralizatiune administrativa si politica, au avutu direptu efectu inevitabile inabusirea libertătilor politice, descadinti'a succesiua dura sicura a institutiunilor reprezentative, cari estu-foliu, său au fostu cu desaversire inlatarete, său au degenerat in cătu nu mai oferă neci o garantia liberalismului, nici o sperantia, pentru venitoriu. D'in contr'a, in Anglia', concursulu unoru impregiurări, pre cari ar' fi prè lungu si preste propusu do a le enumeră aici, a facutu ca institutiunile cari esisera d'in o comună sorgintu cu ale continentalui, au luat o directiune si o desvoltare, in cătu au devenit paladiulu libertătilor publice, celu mai scumpu tesauru alu natiunii cu care se mandrescu fiii Albionii. Corpurile deliberative, in contininte, pre unde nu au fostu suprese de absoluta potere a monaraciei, nu au scuturat pulberea mediului cu; ele au conservat caracterul feudal si său s'au aliatu cu regatul spre a opri poporul, său opriundu po porulu numai spre in parte-si computu alu loru au eautatu totu o data să-o surpa si poterea regia. Pe candu acesta se petreceă astă in Europa' continentale, parlamentulu Angliei se luptă contr'a absolutis-

*) Acăstă resulta invederatu d'in alocutiunea cortesilor cătu regele d'in nou prochiamatu: nos que valem tan-tot como vos, y que podemos mas quo vos, os azemos nuestro Rey, señor, con tal que guardéis nuestros fueros; si no, no; pre romanesc: noi cari avemu mai multa potere decătu voi, ve inaltiamu, alu nostru rege, domiu, cu acăstă, ca să padiesci direpturile nostre; daca nu, nu.

mului coronei si lupt'a-i era incoronata cu succesu. — Dara in triunfulu său n'a uitatu partea, ce detoria poporului. Si de ora ce in Francia', pentru ca să-o sdrobesca trufasi'a, resistinti'a si insubordinatiunea domnilor feudali, cari prin continue subciumări si crunte sfasiări amenintau de a impiedică in perpetuu formatiunea unitătii francese, regii au cautat si au gasit unu poternicu sprijinu in poporu pregatindu estu-feliu ne-commensurabilea centralizatiune, care inabusiesco verce aventu liberale in Anglia'; d'in contr'a, regatulu nu gasiă gratia poporu inaintea sforuriilor Parlamentului.

Ver cum a fostu inse, resultatulu vediu este, că pre candu s'a desceptatu spiritulu liberale a tempurilor moderne, Anglia' era in possesiunea unoru institutiuni politice, cari escitau admiratiunea lumii prin superioritatea liberalismului loru, cu tote că edificiulu cercetatu de aproape, in sine si fără alu pune in comparatiune cu sistemele predominitorie in continente, lasa inca multu, forte multu de doritu chiaru d'in punctul de vedere a libertătii, necum a politicei. Nemiciu' prin urmare nu era mai naturale decătu că publicistii si barbatii politici să-o iece direptu norma o institutiune, ce o vedea functiunandu astă de bine si care trecuse prin prob'a secolelor. Doue Camere in Anglia', doue Camere dura si in cotininto deca voimu să avem guvernul constitutiunale, deca voimu să ne bucurăm de fructele libertătii. O eroare, care a fostu imparțita de cei mai luminati barbatii a secolului trecutu si a accesuit'a ne aradica direptul de a fi severi in critic'a, ce amu avut de facutu introductiunii sistemei bicameriste la noi.

(Va urmă.)

Varietăți.

**) (*Libertatea presei in Austri'a*) Diuariul „Národ. Pokrok“ publica doue decisiuni judetiale, prin cari se intarcscu confiscațiunile repetite ale acelui diuariu, pentru unu articlu, care asemenea libertătii concease nemtilor cu celea, cari se denega ceihorul. Articolul incriminat dico intre altele: Binefacerile, ce le primim neintreruptu d'in gratia ministrului d'in Vien'a, se immultescu in modu ingrozitoriu. Persecutiunea diurnalisticiei nedependinti, procese si perderea banilor castigati cu sangele, incarcerari, execuțiuni, urcările dărilar, proteste, oprirea mitingurilor, a adunărilor si confatuirilor, acăstă e cunun'a compusa d'in cureu'a crucei liberale. Guvernul concede nemtilor, să se adune d'in toate părțiile intr'unu mitingu mare politicu, dar adunarea reuniunilor gimnastice slavene, fără tendintia politica si nu mai d'in Austria, nu o concede. Aceasta e mesura deputatilor, cu care guvernul mesura poporului. — Alu doile articolu trateaza despre adunările poporale, cari sunt oprite, odata, pentru că programul nu e destulu de chiaru, alta data, pentru că e prè chiaru; adunările concese se disolvu, indata ce se face amintire de autonomia său direptului istoricu; adunările gimnastice sunt oprite, pentru că alchimistii tempului mai nou au aflatu petr'a intelectilor, prin care gimnastică se preface in politica."

**) (*Consiliulu medicinalu alu Ungariei*) Dispusetiunile despre organizarea acestei direptorile sunt santiunate. Consiliulul medicinalu va consta d'in 10 membri ordinari si 18 estraordinari; cei d'antău sunt medici, cari locuesc stabilu in Bud'a-Pest'a. Denumirile au valoare pre trei ani. Presedinte o Dr. Balassa, vicepresedinte Dr. Kovács-Sebestyén.

**) (*Socota si multiamita publica*) Junimea romana oradana si-esprime intim'a sa multiamita marinimosilor contruibitori, cari au avutu generositatea de a concurge la inmultirea venitului balului natiunale, arangiatu de tenerimca rom. in fauру a. c., pentru tenerii romani lipsiti, de la scolele oradane. Caus'a intardărirei publicărei a fostu impregiurarea, că amu asteptat inca de la unu DD. oferte, cari nu de multu au si incurstu.

Am primutu prin Sp. D. Ioane Maniu de la DD, Demetru Coroianu 2 fl, Ioane Maniu 2 fl, Georgiu Maiorul juras. 1 fl, Daniela Delau, not. com., 1 fl, Ioane Popu, notariu com. 1 fl, Petru Popu, not. 1 fl, Vasiliu Popu, not. 1 fl, Georgiu Szeling, adj., 1 fl. Sum'a: 10 fl. Prin Rs. D. Teodoru Kőváry, diriginte gimn. d'in Beiusiu, de la corpulu profesorale 5 fl. v. a. Prin Sp. D. Georgiu Popu, jude orf. in Basesci, de la DD. Laurentiu Coba, par. 1 fl, Ilie Varna, cooper. 1 fl, Ioane Ceterasiu, ofic., 2 fl. Gavrila Muresianu, doc. 1 fl, Ioane Opris, par. 1 fl, Georgiu Giurco, econ. 1 fl, Ignatu Popu, doc. 1 fl, Mihaiu Popu, jude cerec., 1 fl. Georgiu Popu, jude orf., 5 fl. Sum'a 14 fl. Acăstă suma de 29 fl. v. a., incursa de la prim'a computare, adaugandu-se cătu venitulu de 645 fl. 1 cr. si 1 ₣, face acum'a venitulu curatul totalu de 674 fl. 1 cr. si 1 ₣. Comunicatul prin Damianu Dragănescu.

Amesuratu decisiunei d'in siedint'a generale a tenerimel, comitetulu alesu pentru distribuirea ajutorielor a imparătesi, d'in sum'a destinata pentru ajutorare, pre urmatorii teneri lipsiti:

Iosifu Botto, jur. a. III, cu 20 fl, Teodoru Montia, jur. a. III, 14 fl, Casa, juristu, a. I, 12 fl, Ciora, jurist. a. I, 14 fl, Paulu Erdélyi, stud. VIII, 10 fl, Ioanu Farcasiu, stud. VII, 10 fl, Lazaru Caba, stud. VII, 10 fl, Vasiliu Purde, stud. VII, 10 fl, Ioanu Petruțiu, stud. VI, 10 fl, Ioanu Mareu, stud. I, 8 fl. Sum'a 118 fl. Comitetulu distribuitoriu.

**) (*Una decisiune interesanta*) Unu fabricant d'in Smichov in Boemii'a avea să respunda naintea tribunalului pentru crim'a lesei maiestăti. La pertratarea finala cei siese martori chiamati marturisera in contra denunciantului,

si asiè insu-si procuratorulu statului propuse, să se absolvesca inculpatulu. Tribunalulu inse lu-affă vinovat si lu-condamnă la inchisoare grea pre trei lune, inasprita si postu in vineri-a d'antău a fia-carei lune. — Asiè se cumpenește dreptatea si se propaga loialitatea in Austri'a cea constitutiunala.

**) (*Confiscatiuni preste confiscatiuni*) Numerulu confiscațiunilor in Boemii'a crește pre dî, ce merge; alalta si s'au confiscat „Nar. Pokrok“, „Narod. Listy“, „Hlas“ si „Svoboda.“

**) (*Una bataia pentru una barba*) Diurnalele anglo-sparti spun că cauza bataiei d'in Abissini'a a fostu barb'a misiunarii. A nume misiunariul si mai multi soci ai săi erau primiti cu cordialitate d'in partea regelui Teodoru erau a dese ori invitati la masa. Unul d'intre ei avea barbare, si intre mancare si-o picură de comunu. Astă nu i păcea lui Teodoru. Elu demandă unui deregatoriu alu săi spuna misiunariului ca să-si taie barb'a. Inse misiunariul uitandu-se său de ordine, său ne aflandu de lipsa alu obștei, se prezenta cu barb'a intregă si la prandiul mai d'apă. Regele Teodoru, infuriat, i dîse: „Vomu vede, cum u mancă astă-di.“ Regele, plinu de mania, arestată apoi pre misiunariul neascultatoriu, si pre socii lui, cari se incercau la escusă. — Acești-a au fostu captivii, pre cari i-a predat apoi Anglia', inse ne voindu Teodoru a-i eliberă, cauza decisa prin arme.

**) (*Ministeriul de comunicatiune*) a datu deputatul Emiliu Trauschenfels concesiune pre unu anu, pentru inițierea drumurilor ferate cu cai, si adeca: de la Alb'a Jula eventualu de la Alvintiu preste Mercurea, Siebesiu, Sabina, Fagarasiu, Brasovu, pana la pasulu temisianu, — mai de parte pentru liniele laturale de la Sabiu la Sieic'a mare, Mediasiu, de o parte, de alta parte la Ocn'a, si apoi pe una linia laturala la Brasovu si Chesdi-Osorhei.

**) (*Directiunea de arhitectura d'in Transilvania*) s'a defiintat cu firnea lui iuniu. In loculu ei se voru organiza două (9) oficii de arhitectura in diferite părți ale tieri.

**) (*Bibliografia*) In Tipografi'a natuunale a lui T. Măcinca si I. Samitca d'in Craiova, a esită do sub tipar: Elemente de istoria naturale pentru scolele secundare inferiore de ambe sosele, de Simeone Mihali, profesor la liceul d'in Craiov'a, si se afă de vendare la autorul a urmatorele pretiuri: Partea I. Zoolog'a, lei 1, 50 b., partea II. Botanic'a, 1, 30 b., partea III. Mineralog'a lei 50 b.

Sciri electrice.

Vien'a, 1 iuniu. Consiliulu comunalu a primis urmatorile doue resolutiuni: Consiliulu comunalu protesteza serbatoresce in contr'a manifestatiunilor vatematorie ale alocutiunii papale, si va sprința regimulu in esecutarea legilor confesiunarie, pentru că regimulu merita deplin'a incredere a consiliului comunalu. — Consiliulu comunalu vede in alocutiune una amestecare neindreptatită in legelatiunea guvernarea unui statu liberu nedependint si constitutiunalu; consiliulu comunalu accepta, că regimul va procede cu resolutiune contr'a apucătorilor straine.

Vien'a, 1 iuniu. Mane pleca unu curierul Rom'a cu depesie, cari apera demnitatea imperială si autoritatea guvernului.

Petruburgu 1 iuniu. „Journ. de St. Petersburg“ demintiesce scirile presei straine despre sprințarea candidaturei principelui de Muntenegru pentru tronul serbescu. In data ce a sositu scirea despre moarte principelui Mihaiu Obrenovics cabinetul de la Petruburgu s'a pronunciat pentru abstineră si flințici straine a supr'a afacerilor natiunale ale Serbiei, si pentru sustinerea strictă si loială a stipendiilor intrenatiunale, care asigura poporului dreptulu, a si-alege liberu pre principalelor.

Berlinu, 30 iuniu. „Zukunft“ scrie: Avorani condamnati pentru crim'a lesei maiestăti si agratiatul prin una ordra de cabinetu.

Rom'a, 1 iuniu. Bul'a papala, care conchis conciliulu ecumenicu descrie rateciriile societății derne, si dîce: Beseric'a e atacata si jafuita, clerul e persecutat, ordurile preutesc sunt sterse, precum rea imprastia cărti rele, educatiunea tenerimii concrediuta invenitorilor fără credintia. Asă se conchiamă unu conciliu pre 8 diecemvre 1869. Pap'a provoca pre toti episcopii, să se prezinte la acestu conciliu, si sporea, că suveranii voru să caletea episcopilor.

Belgradu, 2 iuniu. Milanu Obrenovits e de scupsina ca principale alu Serbiei.

Proprietariu, redactoru respunditoriu si editoriu:

ALESANDRU ROMANU.